

ŽIVOTNÍ STYL 16. 12. 2014

Tradiční vánoční zvyky a rituály - dodržujete je také?

Rituály období Vánoc mají zvláštní charakter, zaměřují se na prožitek sounáležitosti s druhými lidmi. Například štědrovečerní večeře nebo obecně...

Takovýto běh byl v souladu a přirozeně propojen s přírodou a jejím řádem. V dnešní době tomu bohužel až tak úplně není. Naopak dnes máme často konec roku spojený s obrovskými stresey, pracovním vypětím, uzávěrkami a podobně.

Vánoční rituály

Rituály období Vánoc mají zvláštní charakter, zaměřují se na prožitek sounáležitosti s druhými lidmi. Například **štědrovečerní večeře** nebo obecně rituály spojené s jídlem mají posilovat spojení s druhými lidmi. Do jisté míry jsou to také rituály usmiřovací, které mají napravit oslabené nebo přerušené vztahy. Velkou roli hraje i symbolika Vánoc jako symbolu nového začátku, kdy to staré je zapomenuto a přichází něco nového. Nový začátek symbolizuje zrození dítěte a zrcadlí se v dávání si předsevzetí. **Vánoční svátky** jsou doprovázeny množstvím očišťujících a obnovujících rituálů. Jedním z nich je také potřeba očistit svůj domov - velký předvánoční úklid, mytí oken a podobně.

Nechtějte o Vánocích stihnout vše. Vyberte si ty rituály, které se Vám líbí a které symbolizují to, co právě nyní nejvíce potřebujete. Není možná ani tak důležité mít dokonale uklizený byt, mnohem důležitější je udělat si vnitřní klid, pohodu a pořádek v sobě samém.

Adventní věnec

Věnec je symbolem jednoty, soudržnosti, blízkosti. Zelená barva symbolizuje naději a důvěru. Čtyři svíce na adventním věnci symbolizují čtyři neděle předcházející před tímto svátkem. Svíčky se rozsvěcují postupně, podle počtu nedělí. Světla postupně přibývá, světlo těchto svíček představuje v křesťanském učení světlo, které přinesl Kristus na svět svým narozením. Jedná se zároveň i princip oběti. Svíčka hoří, rozdává světlo, září a teplo, sama však hyne.

Tradice vánočního stromečku

Tradice **zdobení vánočního stromu**, jak ji známe dnes, je poměrně mladá. Pravděpodobně k nám doputovala z Německa, u nás se objevuje až v 19. století. Katolíci dokonce zprvu zdobení stromku odsuzovali jako pohanský zvyk. Měli však zřejmě i tak trochu pravdu, o zimním slunovratu tímto způsobem germánské kmeny uctívaly boha Wotana. Podobně i Keltové zdobenými větvemi a stromky uctívali boha Slunce.

V Čechách se tento zvyk prosazoval jen pozvolna. V domácnostech se nejprve objevovaly pouze zdobené větvičky.

První „městský“ vánoční strom byl u nás postaven v Brně v roce 1924. Autorem této myšlenky byl známý básník, spisovatel a žurnalista Rudolf Těsnohlídek. K tomuto činu jej inspirovala příhoda, kterou prožil s přáteli těsně před Vánocemi několik let předtím, kdy se vydali do bílovických lesů pro vánoční stromeček. V lese pod smrkem našli promrzlé, opuštěné děvčátko, asi rok a půl staré. Odnесли ji na četnickou stanici v Bílovicích, kde se jí dostalo pomoci a později byla adoptována jednou rodinou, dostala jméno Liduška. Její osud Těsnohlídka natolik zasáhl, že se začal více zajímat o děti bez domova a přišel s nápadem uspořádat **vánoční charitativní sbírku**. Poprvé byl tedy ozdoben a rozsvícen městský vánoční strom 13. 12. 1924 na náměstí Svobody za účasti Těsnohlídka a dalších osobností brněnského života, pod tímto stromem po dobu svátků probíhala sbírka pro chudé a opuštěné děti.

Po brněnském vánočním stromu se začaly objevovat postupně veřejné vánoční stromy i v jiných městech Česka.

Jmelí

Dle jedné legendy bývalo jmelí stromem, z něhož Josef vyřezal kolébku pro malého Ježíška. Po dalších 33 letech tento strom Římané porazili a vyrobili z něj kříž, na kterém Ježíše ukřižovali. Hanbou se strom zmenšil v malé keříčky. Jmelí patří k **tradičním vánočním zvykům**, které přetrvávají dodnes. Jmelí se zavěšuje nad štedrovečerní stůl, nad postel nebo nad dveře, aby přineslo rodinné štěstí a ochranu. Je i zvykem se pod zavěšeným jmelím líbat, podle moravského přísloví „Kdo se pod jmelím políbí, ten se druhému zaslíbí.“

Při koupi jmelí vybírejte takovou větvičku, která má na sobě hodně bobulek. Čím více bobulí, tím více štěstí v novém roce Vás čeká. Tyto plody – bílé bobule dozrávají právě v prosinci, podobají se trochu perlám. Rostlina se používá i v lékařství, ale zároveň je velmi jedovatá!

Vánoční poleno

Jedná se o předkřesťanský zvyk, který se ale zachoval i do křesťanské tradice. Na Štědrý večer se zapaluje (vkládá do krbu) poleno dřeva, dříve především poleno jabloňového stromu, které má podle lidové magie zajistit úrodu v následujícím roce. Původně se nejspíše jednalo o rituál spojený se

zrozením nového slunce o zimním slunovratu a magicky měl zajistit plodnost a ochranu. **Vánoční poleno** znají také Jihoslované, kde je nejčastěji nazýváno badnjak, tedy Štědrý den.

Barborky

Svátek svaté Barbory je předzvěstí Vánoc. Připadá na 4. prosince a pojí se s rituálem, kdy v den jejího svátku řezaly svobodné dívky větvičky třešní. Rozkveteli tato tzv. „barborka“ ve váze právě na Vánoce, pak se děvče do roka vdá.

Svatá Barbora je patronkou hasičů, stavebních dělníků, kameníků a ochránkyní proti bouře, hladu a moru.

Rybí šupiny

Šupiny z ryby, nejčastěji tedy z vánočního kapra, se dávají pod talíř, aby přinesly na celý další rok finanční hojnost. Někteří si je pak vkládají do svojí peněženky, kde je nosí po celý rok, až do dalších Vánoc, kdy šupinu vymění za novou.

Pouštění lodiček

Lodičky vytvořené z prázdné půlky skořápky od vlašského ořechu, do kterých se nakape vosk a připevní se malá svíčka, se pouštěli do lavoru s vodou. Komu lodička vydržela plavat nejdéle, toho čekal dlouhý a šťastný život.

- Lodičky, které se drží u sebe, symbolizují, že tito členové rodiny budou pospolu, pokud se nějaká odpojí, může to znamenat cestu tohoto člena rodiny v následujícím roce.
- Pokud loďka zůstane u břehu, znamená to, že v příštím roce tohoto člověka nečekají žádné významné změny a vše bude zůstat při starém.
- Pokud se dotýká jiné loďky, znamená to lásku a přátelství.
- Utvoření kruhu značí bezproblémové soužití, vzájemnou toleranci a úctu.
- Ocitne-li se některá obklopená ostatními – uprostřed dalších lodiček – znamená to, že tento člen potřebuje ochranu a pomoc ostatních, je zranitelný a citlivý.
- Točí-li se lodička v kruhu, může to symbolizovat nerozhodnost, nevíte, co od života chcete.
- Dopluje-li loďka sama ke druhému břehu, značí to, že v příštím roce získáte to, po čem toužíte.
- Dopluje-li ke druhému břehu, ale po cestě nabere vodu, pak dosáhnete toho, čeho chcete, ale obtížněji a jen tak tak.
- Zhasnutá svíčka symbolizuje komplikace v citové oblasti nebo neupřímnosti.

Vstávání od Štědrovečerního stolu

Kdo vstane od štědrovečerního **stolu**, tomu je v následujícím roce předpovídána nemoc nebo smrt, proto by se mělo v klidu dojít a od stolu nevstávat.

Jeden talíř navíc

Jeden talíř navíc se dává pro nečekaného hosta, kterého by třeba bylo třeba pohostit. Dalším možným vysvětlením je, že u Štědrovečerního stolu by měl sedět sudý počet osob.

Krájení jablka

Jablíčka se rozkrajují po Štědrovečerní večeři. Vyberte velká a zdravá jablka, nožem pak jablko přepůlíte, kolmo na osu, napříč. Obě poloviny se všem přítomným ukážou a záleží na tom, jaký tvar vnitřní část s jádrem má. Krásná hvězdička věští štěstí po celý rok, i to, že příští rok se všichni ve zdraví sejdou. Tvar kříže, čtyřcípá hvězda, či červavý jádřinec věští nemoc nebo úmrtí v rodině.

Lití olova

Kousek olova se na kovovém držáku nebo lopatce rozžhaví nad plamenem, až k bodu tání. Je to jednoduché, olovo taje totiž poměrně snadno. Do připravené nádoby (nejlépe kovové) s vodou se tekoucí olovo opatrně, ale naráz vlije. Vznikne tak abstraktní odlitek, ze kterého se přítomní snaží rozpoznat, čemu se nejvíce podobá, podle tvaru se pak usuzuje, co koho v příštím roce čeká.

Purpura a vánoční františek

Purpura je vonná směs různých bylin, například drtí vonných dřevin, levandule, skořice, hřebíčku podobně. Teplem se tato směs rozvoní. Tato tradice pochází již z dob starých Keltů, kteří na ohništích pálili voňavé jehličí. Podobně je oblíbený i vonný františek, který se v mnohých domácnostech zapaluje na Vánoce. Jedná se kužel z rozemletého hnědého uhlí s přidanou vůní z kadidla.

Vánoční dárky

Bez dárečků si dnes Vánoce umíme jen stěží představit, ale i tato tradice je poměrně novodobá. Vánoční dary pocházejí přibližně z doby poloviny 19. století. Dar symbolizuje náklonnost, úctu, ochotu pomáhat. Zpočátku bývaly dárky hojně především praktického rázu, i ti nejchudší se snažili především dětem udělat dárkem radost. Součástí vánočního dárku by mělo být i překvapení.

A jaké vánoční rituály a zvyky dodržujete Vy? Podělte se s námi v komentářích pod článkem.